

УДК 316.334.56

DOI <https://doi.org/10.32840/2707-9147.2020.88.8>

О. Ф. СТАДНІК

доктор соціологічних наук, доцент,
професор кафедри гуманітарних дисциплін
Національна академія управління
керівними кадрами культури та мистецтва

С. С. ЩЕРБИНА

кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та психології
Національний університет «Запорізька політехніка»

Л. В. БАРЗЕНКОВА-М'ЯСНИКОВА

кандидат соціологічних наук,
старший викладач коледжу
інформаційних та соціальних технологій
Енергодарський інститут державного
та муніципального управління
імені Р. Г. Хеноха
Класичного приватного університету

Г. Ю. БАРШАЦЬКА

кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та психології
Національний університет «Запорізька політехніка»

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МІСТА (НА ПРИКЛАДІ М. ЕНЕРГОДАРА)

У статті проаналізовано Стратегію розвитку міста, яка включає у себе складний і багатоступінчастий процес, в якому важливе місце посідає дослідження громадської думки населення. Визначено три рівні планування стратегії розвитку міста: територіальна громада повинна бути в курсі того, що відбувається (інформаційний рівень участі); активна частина громади повинна мати можливість вносити свої пропозиції і мати гарантії, що ці пропозиції будуть почуті (консультативний рівень участі); компетентна частина територіальної громади («місцева еліта») повинна мати можливість безпосередньо брати участь у процесах розробки та реалізації стратегії (партнерський рівень). Мета статті – проаналізувати формування та реалізацію стратегії розвитку міста.

© О. Ф. Стаднік, С. С. Щербина,
Л. В. Барзенкова-М'ясникова, Г. Ю. Баршацька, 2020

У ході дослідження використано такі методи й підходи, як: системний аналіз – для з'ясування характеристик розвитку та вдосконалення стратегії розвитку міста; порівняльний і багатофакторний аналіз – для здійснення класифікації складників успішної реалізації стратегії розвитку міста; метод операціоналізації понять – для опису характеристик стратегії розвитку міста. Емпіричну базу дослідження становлять дані соціологічного дослідження «Стратегія розвитку Енергодара очима городян» щодо рівня інформованості населення про діяльність адміністрації органів місцевого самоврядування щодо реалізації Стратегії розвитку міста у період проведення дослідження (803 мешканці м. Енергодара, з використанням квотної вибірки, 2019 р.).

У результаті проведеного дослідження внесено пропозиції щодо вдосконалення Стратегії розвитку міста, такі як: поліпшення роботи органів влади, кадрові зміни; створення нових робочих місць; розвиток соціально-побутової інфраструктури; підвищення загальнокультурного рівня населення, благоустрій міста; збільшення уваги до проблем дітей, підлітків та молоді; підвищення розміру зарплат працівників бюджетної сфери та інших соціальних виплат; увага екологічним проблемам; підвищення рівня медичного обслуговування; громадський контроль за роботою органів влади, боротьба з корупцією; самоорганізація населення.

Ключові слова: стратегія розвитку міста, територіальна громада, сучасне українське суспільство, місто.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному українському суспільстві проблематика створення та розвиток територіальної громади виступає на перше місце. Сюди можна включити такі питання, як: рівний доступ до будь-яких послуг, якісний рівень життя, комфортні та безпечні умови проживання та інше. Саме тому розробка стратегії міста є вкрай важливою. Стратегія розвитку міста включає у себе складний і багатоступінчастий процес, в якому важливе місце посідає дослідження громадської думки населення. Стратегія повинна враховувати всю різноманітність інтересів різних політичних, економічних, соціальних груп і тільки завдяки цьому здатна стати справою всієї громади на багато років уперед, незалежно від того, яка група обіймає управлінські посади в той чи інший період роботи над її реалізацією.

Сила Стратегії в тому, що вона консолідує розрізнені дії через загальні орієнтири. Залучення суб'єктів місцевого розвитку в процес стратегічного планування структурує та організовує територіальну громаду. У процесі спільного обговорення загальних проблем і роботи над пошуком шляхів їх вирішення населення і організації (як державні, так і недержавні) починають краще розуміти один одного. З'являється можливість зіставлення і узгодження своїх інтересів з інтересами інших груп і територіальної громади загалом. За рахунок цього відбувається консолідація активної частини територіальної громади на основі усвідомлення спільних інтересів, у людей з'являються нові зацікавленості та можливості.

Досвід українських міст, які втілили в життя стратегію розвитку міста, підтверджує, що долучення громадян до стратегічного планування є необхідним і ефективним на різних рівнях цього процесу, а саме:

- територіальна громада повинна бути в курсі того, що відбувається (інформаційний рівень участі);
- активна частина громади повинна мати можливість вносити свої пропозиції і мати гарантії, що ці пропозиції будуть почуті (консультативний рівень участі);
- компетентна частина територіальної громади («місцева еліта») повинна мати можливість безпосередньо брати участь у процесах розробки та реалізації стратегії (партнерський рівень).

Крім того, залучення різних соціальних верств населення до роботи з формування Стратегії є реальним кроком до подолання таких явищ, як невіра населення у можливість «спільної справи», взаємна недовіра, відсутність конкретних уявлень про власне майбутнє, неготовність до спільних дій. Подолання цього є серйозним внеском у підвищення людського потенціалу територіальної громади. Тому можна стверджувати, що дослідження громадської думки дозволяє виявити через вибіркове опитування соціальні структури, з яких складається громада, дати їй соціальний портрет і виявити коло інтересів кожної соціальної групи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти теоретичного аналізу питання стратегічного розвитку міста в органах місцевого самоврядування відображається у працях закордонних дослідників з 80-х рр., а саме: Ж. Бобер, Дж. Брайсон, Е. Блейклі [2], Р. Броль [3] Дж. Л. Гордон, Л. Гудстейн, Ш. Гофер, К. Ендрюс, К. Р. Крістенсен, Д. Харісон, Ф. Хейвуд, Д. Шендел та інші. Серед вітчизняних учених слід зазначити таких як: О. Алексєєв, Б. Жихаревич, В. Рохчин, П. Чистяков та ін.

Українські ж учені досліджують розвиток та впровадження стратегічного управління розвитком міста починаючи з кінця 90-х рр. Спираючись на досвід закордонних держав, їм вдалося розробити різні аспекти стратегічного управління територіальним розвитком – праці В. Бабаєва, Л. Бондаренка, В. Вакуленка, Н. Внукової, В. Куйбиди, В. Коломійця, В. Корженка, В. Мамонової, Ю. Шарова та ін.

Проте проблеми, які пов'язані з формуванням та реалізацією стратегії розвитку міста, потребують більш глибокого аналізу, адже міста, регіони та держава загалом постійно трансформуються та модернізуються, внаслідок чого складники стратегії розвитку потребують постійного розвитку та вдосконалення. Проаналізувавши значний внесок як закордонних, так і українських учених у дослідженні теоретичних засад формування та реалізації стратегій розвитку міст, слід зазначити відсутність єдиного підходу до процесу формування стратегії розвитку міста, що й зумовлює актуальність теми дослідження.

Мета статті – проаналізувати формування та реалізацію стратегії розвитку міста.

Виклад основного матеріалу. Реформування української держави з точки зору демократії несе у собі фундамент для створення місцевого самоврядування, що призводить до автономії територіальних громад у межах чинного законодавства (можливість самостійно вирішувати питання місцевого розвитку). Більша частина міст України вже перейняла на себе функцію самостійного планування соціально-економічного розвитку, що позитивно впливає на ефективність використання як бюджетних коштів міста, так і різних його ресурсів.

Тому слід зазначити, що саме за допомогою стратегії розвитку міста, яка виступає підґрунтям стратегічного планування, є можливість сформулювати певні проблеми міста, що пов'язані із застосуванням нових технологій, розвитком маркетингу міста, покращенням структури управління містом, якісною підготовкою і перепідготовкою кадрів тощо.

Як відомо, стратегія – це сукупність пов'язаних дій, спрямованих на досягнення певної мети. При цьому можна відзначити, що створення стратегії є поєднанням інформації і знань, творчого мислення, об'єктивної оцінки, керівництва і лідерства [4].

Розвиток територіальних громад забезпечується поєднанням таких складників: екологічних, економічних і соціальних. Саме за таких умов є можливість створення практичного середовища та підвищення якості життя населення. Зупинимось на кожному складнику більш детально, використовуючи результати дослідження, яке проводилося у м. Енергодарі (всього було опитано 803 людини, 403 з яких були опитані за місцем роботи, а інша половина (400 осіб) – за місцем проживання, де була застосована квотна вибірка (за віком і статтю), пропорційна, районна).

Доцільність використання стратегічного управління щодо забезпечення стійкого розвитку міст детермінована такими чинниками: в нинішніх умовах лише вибудовується нова практика управління містами, яка не досить вивчена та теоретично обґрунтована; сучасна система управління розвитком міста багато в чому є продовженням існуючої до 90-х років системи адміністративного управління містами, яка не відповідає умовам забезпечення стійкого розвитку міста; наявна в розвинених країнах світу система управління містами розроблена з урахуванням забезпечення стійкого розвитку; особливістю сучасної ситуації управління розвитком міста є жорстка обмеженість ресурсів (соціо-еколого-економічних) і необхідність не лише забезпечувати оперативне управління містом, але і брати на себе функції стратегічного управління, які забезпечують середньострокову та довгострокову перспективу міста [1].

Екологічний складник. Це не тільки збереження та піклування про довкілля, але й задоволення потреб населення у чистому повітрі,

якісних продуктах харчування, надання якісного благоустрою міських територій, проведення заходів щодо енергозбереження, надання житлово-комунальних послуг тощо. Тобто це надання послуг, які першочергово впливають на навколишнє середовище загалом.

За результатами проведеного дослідження можна зазначити, що у місті Енергодарі одним з напрямів Стратегії розвитку міста був екологічний складник. З доповнень до пункту про благоустрій було багато пропозицій, побажань, які свідчать про занепокоєння городян про чистоту навколишнього середовища міста.

Таблиця 1

**«Які заходи щодо покращення стану екології ви підтримуєте?»
(% опитаних громадян $n = 803$)**

1	Встановити лічильники споживання питної води на підприємствах та організаціях всіх форм власності та в житлових будинках.	17,3
2	Впровадити стимулюючі заходи для значного зменшення споживання питної води промисловими підприємствами.	10,0
3	Здійснити заходи щодо запобігання забрудненню водних ресурсів.	45,7
4	Встановити прилади обліку теплової енергії, холодного та гарячого водопостачання на вводах у житлових будинках із виведенням інформації на диспетчерський пункт.	16,6
5	Впровадити заходи з енергозбереження, екологічно орієнтовані інноваційні проєкти.	16,2
6	Запровадити комплексну переробку шламових відходів на шламонакопичувачі ВП «Запорізька АЕС» ДП НАЕК «Енергоатом».	18,4
7	Впровадити систему роздільного збирання, сортування та переробки твердих побутових відходів.	30,4
8	Забезпечити надійну та безаварійну роботу мережі господарчо-побутової каналізації.	19,4
9	Побудувати комплекс споруджень з дезінфекції стічних вод.	17,1
10	Реконструювати берегоукріплення набережної каналу.	14,6
11	Забезпечити охорону, збереження, утримання та відновлення зелених насаджень.	34,2
12	Інше.	0,2
13	Важко відповісти.	

За частотою виборів лідирує пункт № 3 «Здійснити заходи стосовно запобігання забрудненню водних ресурсів» – 367 відповідей, слідом іде № 11 «Забезпечити охорону, збереження, утримання та відновлення зелених насаджень» – 275 відповідей, а також № 7 «Впровадити систему роздільного збирання, сортування та переробки твердих побутових відходів» – 244 відповіді. Деякі респонденти відзначали, що важливі всі перераховані заходи, які необхідно втілювати в життя.

Щодо благоустрою території, то майже половина опитаних виступає за реконструкцію міського парку. Він є досі улюбленим місцем відпочинку, прогулянок батьків з дітьми, молоді та літніх людей. Ось деякі з побажань респондентів зі сфери культури і дозвілля: побудувати цирк для дітей, реконструювати міський пляж, фонтани, побудувати розважальний центр, розвивати українську культуру.

Таблиця 2

«Який культурний розвиток міста та дозвілля ви вибираєте?»
(% опитаних громадян $n = 803$)

1	Створення тренувального полігону для центру туризму, краєзнавства та спорту (ЦТКС)	35,5
2	Розвиток яхт-клубу	12,7
3	Додаткові спортивні споруди та об'єкти	41,7
4	Оснащення міських бібліотек необхідним комп'ютерним обладнанням	13,1
5	Музей під відкритим небом та музей з історії міста	21,2
6	Реконструкція міського парку культури та відпочинку	49,6
7	Ваші доповнення	
8	Важко відповісти	1,1

У Стратегії розвитку міста одним з напрямів є поліпшення благоустрою міста (розвитку громади). Для оцінки рівня благоустрою застосовувалася трибальна шкала: задовільно (3 бали), частково задовільно (2 бали) і незадовільно (1 бал).

Таблиця 3

«Ваша оцінка стану благоустрою міста»
(опитаних громадян $n = 803$)

	N	задов	ч/зад	н/зад	в/о	срБ	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Дитячі та спортивні майданчики	742	21,0	44,2	27,1	5,6	1,93
2	Громадські туалети	729	16,6	8,5	65,8	7,0	1,46
3	Освітлення вулиць, прибудинкових територій	760	14,1	46,9	33,6	3,7	1,79
4	Безпека життєдіяльності міста	749	14,4	48,9	29,9	5,4	1,83
5	Ремонт та утримання вулиць та доріг міста	737	9,7	27,3	54,7	6,6	1,51
6	Утворення мережі спеціальних стоянок для таксі	672	11,7	32,0	40,0	18,1	1,66
7	Переобладнання сходинок під'їздів будинків та громадського транспорту, місць громадського призначення для зручного користування громадян на інвалідних візках	710	12,1	29,9	46,1	9,7	1,61

Закінчення таблиці 3

1	2	3	4	5	6	7	8
8	Будівництво, реконструкція та ремонт міських зон відпочинку, стадіонів, фонтанів, пам'ятників та інших об'єктів, які знаходяться на території міста	718	14,4	40,2	34,6	9,1	1,77
9	Облаштування місць для розташування торговельних майданчиків та павільйонів	647	13,9	37,4	29,3	17,8	1,81
10	Удосконалення та ремонт інженерних комунікацій, мереж міста	705	15,6	32,8	39,4	10,8	1,73

Оцінку, найбільш близьку до задовільної, отримали дитячі та спортивні майданчики (1,93 бала), безпека життєдіяльності (1,83 бала) і місця для торгівлі, павільйони (1,81 бала). Високу частоту оцінки «Незадовільно» отримали стан громадських туалетів – 1,46 бала, доріг (1,51 бала), наявність у під'їздах, місцях громадського призначення пандусів для зручності пересування інвалідних візочків (1,61 бала).

Питання благоустрою території дозволяє дізнатися консультативний рівень участі (внесення громадянами своїх пропозицій і надія, що вони будуть почуті, і їхні побажання враховані). У питанні про благоустрій населення зазвичай досить активне, оскільки кожен не тільки бачить недоліки, недоробки відповідних служб, але і відчуває через це дискомфорт у своїй повсякденній життєдіяльності. Загалом в анкетах було зроблено більше 220 записів на цю тему, що дозволяє вважати, що рівень консультативної активності досягає 32,2%.

Відзначено високий рівень стурбованості з приводу незадовільного стану та утримання доріг і тротуарів, що свідчить про пріоритетність цього питання для Стратегії. Це стосується також внутрішніх прибудинкових територій. Серед інших нагальних питань удосконалення комунальної інфраструктури – стан громадських туалетів, освітлення вулиць, дворів, під'їздів. Стурбованість також викликає стан зливної каналізації, необхідність введення в дію заводу з переробки сміття, чистота територій навколо міста за каналом і мерією.

Економічний складник. Успішне досягнення економічного складника зумовлює створення сприятливих умов для ведення бізнесу (малого, середнього та великого), залучення інвестицій у місцеву економіку (як місцевих, так і закордонних), надання сприятливих умов компаніям, які функціонують на території міста, підготовка кадрів з урахуванням вимог сучасного ринку праці, створення успішної економічної бази міста. Зазначені фактори істотно впливають на розширення робочих місць, а також нададуть змогу керівництву міста уникнути робочої міграції населення.

Інвестиційна політика – найбільш складний і найменш «прозорий» напрям у Стратегії. Про це пишуть у коментарях в анкетах наші

респонденти: «це складне питання»; «Головне – створення робочих місць» (майже 50%). Відзначено також як важливі і зрозумілі прозорість використання бюджету міста (40%) і особливий статус території (близько 30%).

Таблиця 4

«Які заходи з інвестиційної політики ви вважаєте найбільш вагомими (важливими, значущими) для майбутнього розвитку міста?» (% опитаних громадян $n = 803$)

1	Особливий статус території.	29,3
2	Інвестиційна декларація міста Енергодара.	5,9
3	Введення в дію нормативних актів місцевого рівня, які регламентують порядок передачі об'єктів у концесію та порядок приватизації.	5,0
4	Програма приватизації об'єктів, які належать до комунальної власності територіальної громади м. Енергодара.	4,7
5	Інвентаризація міських земель, розмежування земель державної та комунальної власності.	5,5
6	Введення в дію Генерального плану м. Енергодара.	15,2
7	Розробка нового Статуту міста з урахуванням нових реалій.	10,8
8	Участь представників бізнесу у соціально-економічному і культурному розвитку міста.	14,8
9	Участь у конкурсах проєктів та програм, що передбачають залучення коштів обласного та державного бюджетів (гранти).	13,0
10	Проведення роботи зі зменшення вилучення коштів з місцевого бюджету до державного бюджету.	23,8
11	Створення інформаційного центру міста Енергодара.	8,1
12	Прозорість використання бюджету міста.	40,5
13	Створення реєстру інформаційних ресурсів підприємств, установ та організацій міста.	5,0
14	Створення робочих місць та збільшення промислового потенціалу міста.	48,8
15	Організація спеціальних позабюджетних фондів для фінансування окремих проєктів із добровільною участю членів громади.	5,5
16	Інше.	
17	Важко відповісти.	1,1

Таблиця 5

«Як змінилося життя мешканців Енергодара за останні п'ять років?» (% опитаних громадян $n = 803$)

		%
1	Помітно змінилося у кращий бік.	7,1
2	Трохи змінилося на краще.	33,5
3	Не помітно, важко оцінити.	38,2
4	Не змінилося зовсім.	18,2
5	Без відповіді.	3,0

Це питання також вимірює досягнення мети Стратегії. На жаль, на думку жителів, позитивна динаміка змін, навіть у сумарному вигляді (п.п.1 і 2) – 40,6%, не переважає стагнацію: разом узяті вони становлять 56,4%. Деякі відзначали зміни на гірше (4), що характерно загалом для країни. За результатами опитування, проведеного соціологічною компанією Research & Branding Group, більше 70% жителів України не задоволені життям, яке вони ведуть, 27% задоволені.

Соціальний складник, до якого входить надання якісного медичного обслуговування населення, забезпечення якісними житловими умовами, надання доступної освіти для всього населення, підтримування безпеки населення та правопорядку, підвищення рівня патріотизму всередині громади тощо. Розуміючи це, мешканці Енергодара усвідомлюють необхідність роботи в усіх напрямках з невеликою перевагою на користь підтримки молоді сім'ї.

Таблиця 6

«Які заходи щодо розвитку громади та стимулювання її активності ви підтримуєте?» (% опитаних громадян $n = 803$)

1	Регулярне проведення у мікрорайонах зустрічей представників органів місцевого самоврядування з жителями міста з актуальних питань.	34,1
2	Створення об'єднань громадян з вирішення проблем за місцем проживання.	31,4
3	Створення або активізація діяльності громадської ради.	11,0
4	Нові форми партнерства громадських організацій, органів місцевого самоврядування, представників органів державної влади на прикладі європейського досвіду.	15,9
5	Дійовий соціальний контроль.	26,3
6	Книга «Пошани трудових династій» міста та інші заходи з шанування осіб, що зробили значний внесок у розвиток міста.	9,5
7	Важко відповісти.	1,2

Серед запропонованих заходів лідирують регулярні зустрічі представників органів місцевого самоврядування з жителями з актуальних питань, створення об'єднань громадян для вирішення питань за місцем проживання та організація дієвого соціального контролю.

Щодо підвищення якості освітніх послуг, то респонденти відповіли таке: найбільш гостро, на думку населення, стоїть питання про матеріально-технічне забезпечення закладів освіти (понад 50%) і розвиток професійно-технічної освіти в місті (43%), розширення мережі гуртків технічної творчості ЦДЮТ. Є пропозиції зробити філію ЦДЮТ у 1 мікрорайоні, слідує логіці віддаленості районів від ЦДЮТ, можна також сказати те ж і про 5–7-ий мікрорайони.

Таблиця 7

**«Які заходи щодо покращання стану освіти ви підтримуєте?»
(% опитаних громадян $n = 803$)**

1	Матеріально-технічне забезпечення закладів освіти.	51,7
2	Розвиток професійно-технічної освіти в м. Енергодарі.	43,1
3	Моніторинг потреб підприємств та підприємців міста у кваліфікованих робітниках та спеціалістах.	17,2
4	Збільшення потужності мережі дошкільних навчальних закладів міста.	13,3
5	Підвищення впливу батьківської громадськості на розвиток системи освіти міста.	10,6
6	Проведення міських конкурсів та заходів на кращий досвід сімейного виховання.	10,6
7	Створення дистанційних консультаційних центрів з питань навчання та виховання дітей.	7,6
8	Залучення науковців до супроводу роботи науково-дослідницьких майданчиків та як керівників дослідницько-експериментальних учнівських робіт Малої Академії Наук.	4,9
9	Розширення гуртків технічного спрямування у ЦДЮТ.	20,0

Висновки і пропозиції. Отже, з аналізу результатів проведеного дослідження можна зазначити, що це майбутня плідна співпраця ЕІГМУ та Енергодарської міської адміністрації. Серед перспективних напрямів щодо подальших досліджень – складання соціального портрета міста і його мікрорайонів, розробка карт соціальної проблематики, соціальна діагностика різних соціально-демографічних і професійних груп. В умовах, які склалися в Україні, саме потенціал території (людський, соціальний, природний, історико-культурний, інфраструктурний, економічний і ін.), а не наявні фінансові ресурси, обмеженість яких буде ще зберігатися досить довго, слід вважати основним ресурсом розвитку територіальних громад.

Дослідивши проблематику створення та розвитку територіальної громади, можна запропонувати такі заходи щодо її вдосконалення, як: поліпшення роботи органів влади, кадрові зміни; створення нових робочих місць; розвиток соціально-побутової інфраструктури (житло, об'єкти соціально-культурного побуту і т.д.); підвищення загальнокультурного рівня населення, благоустрій міста; збільшення уваги до проблем дітей, підлітків та молоді; підвищення розміру зарплат працівників бюджетної сфери та інших соціальних виплат; увага екологічним проблемам; підвищення рівня медичного обслуговування; громадський контроль за роботою органів влади, боротьба з корупцією; самоорганізація населення.

Список використаної літератури

1. Аверкина М.Ф. Стратегічне управління стійким розвитком міста. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2014_1_18.
2. Блейклі Е.Дж. Планування місцевого економічного розвитку / пер. з англ. Вид 2-е. Львів, 2002. 416 с.
3. Brol R. Rozwoj lokalny – nowa logika rozwoju gospodarczego. Wroclaw, 1998. 785 s.
4. Протас В.М. Управління стратегічним розвитком міста. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z211D=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apdy_2009_2_33.

Stadnik O. F., Shcherbyna S. S., Borzenkova-M'yasnykova L. V., Barshads'ka G. Yu. The city development strategy (on the example of Energodar city)

The article analyzes the City Development Strategy, which includes a complex and multi-stage process in which public opinion research plays an important role. Three levels have been identified for planning the city's development strategy: the local community should be aware of what is happening (information level of participation); the active part of the community should be able to make suggestions and have guarantees that these suggestions will be heard (consultative level of participation); the competent part of the territorial community ("local elite") should be able to directly participate in the process of developing and implementing the strategy (partnership level). The purpose of the article is to analyze the formation and implementation of the city development strategy.

The following methods and approaches were used in the study: system analysis – to clarify the characteristics of development and improve the development strategy of the city; comparative and multifactor analysis – to classify the components of successful implementation of the city development strategy; method of operationalization of concepts – to describe characteristics of the city development strategy. The empirical basis of the study is the data of the sociological study "Strategy for the development of Energodar through the eyes of citizens" on the level of public awareness of the local government administration on the implementation of the Strategy for city development during the study (803 residents of Energodar; using a quota sample, 2019).

As a result of the study, proposals for improving the City Development Strategy were made, namely: improving the work of government agencies, personnel changes; creation of new jobs; development of social and household infrastructure; raising the general cultural level of the population; improvement of the city; increasing attention to the problems of children, adolescents and youth; increase in salaries for public sector employees and other social benefits; attention to environmental issues; raising the level of medical care; public control over the work of government bodies, fight against corruption; self-organization of the population.

Key words: city development strategy, territorial community, modern Ukrainian society, city.